

GÖSTERGE

ARAM EKİN DURAN
eduran@ekonomist.com.tr

Yeni programda kritik viraja girildi

Yüksek enflasyon Türkiye ekonomisinin en büyük sorunu olmaya devam ediyor. Genel seçimlerin ardından Haziran 2023'te iş başına gelen Mehmet Şimşek liderliğindeki yeni ekonomi yönetimi, bir ay sonra görevdeki birinci yılını dolduracak. Bu süre zarfında ekonomiyi soğutmak ve enflasyonu kontrol altına almak için politika faizi yüzde 8,5'ten yüzde 50'ye çıkarıldı. Ancak henüz enflasyonda kayda değer bir gerileme bir yana, enflasyon artışının da önüne geçilebilmiş değil. 25-28 Nisan tarihlerinde düzenlediğimiz Ulu dağ Ekonomi Zirvesi (UEZ) 2024 Sapanca'da iş dünyasına yönelik ilk kez yeni ekonomik programın ayrıntılı bir sunumunu yapan Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, son bir yılı dezenflasyon değil geçiş süreci olarak kurguladıklarını belirterek, yıllık enflasyonun mayısta tepe noktasına ulaştıktan sonra keskin bir düşüşe başlayacağını söylemişti.

YILLIK ENFLASYON
YÜZDE 69,8

Şimşek'in bu sözlerinden birkaç gün sonra TÜİK tarafından açıklanan nisan ayı enflasyon verilerine göre, enflasyon nisan ayında yüzde 3,18 oranında artış gösterirken, yıllık enflasyon yüzde 69,80 oldu. Böylelikle, enflasyon yıllık bazda son 17 ayın en yüksek seviyesine çıktı ve Merkez Bankası'nın mayısta zirve olarak beklediği yüzde 70-75 aralığının alt sınırına geldi. Bir önceki yılın aynı ayına göre en az artış gösteren ana grup yüzde 51,20 ile giyim ve ayakkabı oldu. Buna karşılık, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın en yüksek olduğu ana grup ise yüzde 103,86 ile eğitim oldu. Endekste kapsanan 143 temel başlıktan (Amaca Göre Bireysel Tüketim Sınıflaması-COICOP 5'li Düzey) 2024 yılı Nisan ayı itibarıyla, 13 temel başlığın endeksinde düşüş gerçekleşirken, yedi temel başlığın endeksinde değişim olmadı. 123 temel başlığın endeksinde ise artış gerçekleşti. Bu arada Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ise, nisan ayında bir önceki aya göre yüzde 3,6 artış, bir önceki yılın aralık ayına göre yüzde 15,61 artış, bir önceki yılın aynı ayına göre

ENFLASYONDA 12 AYLIK GÖRÜNÜM

Kaynak: TÜİK

TÜFE'DE ANA HARCAMA GRUPLARINA
GÖRE YILLIK DEĞİŞİM

Harcama grubu	Değişim oranı (%)
Eğitim	103,86
Lokanta ve oteller	95,82
Ulaştırma	80,39
Alkollü içecekler ve tütün	78,53
Sağlık	77,67
Gıda ve alkolsüz içecekler	68,50
Ev eşyası	67,88
Eğlence ve kültür	66,99
Çeşitli mal ve hizmetler	66,12
Konut	55,55
Haberleşme	55,40
Giyim ve ayakkabı	51,20

Kaynak: TÜİK - Nisan 2024

yüzde 55,66 artış ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 45,83 artış gösterdi.

İTO ENFLASYONU YÜZDE 78,8

Öte yandan TÜİK'in ülke genelinde hesapladığı enflasyon ile birer karşılaştırmak doğru olmasa da İstanbul Ticaret Odası'nın (İTO) İstanbul için hesapladığı nisan ayı enflasyon oranına da bakmak gerek. İTO'ya göre İstanbul'da nisan ayında önceki aya göre perakende fiyatlar yüzde 4,89, toptan fiyatlar yüzde 4,87 artış gösterdi. Yıllık bazda perakende fiyatlar yüzde 78,81, toptan fiyatlar yüzde 65,94 olarak ölçüldü. Akademisyenlerin ve ekonomistlerin bağımsız biçimde oluşturduğu Enflasyon Araştırma Grubu'nun (ENAG) hesapladığı nisan ayı enflasyonu ise aylık bazda yüzde 5,02 arttı. 12 aylık enflasyon ise yüzde 124,35 olarak belirlendi.

NOT ARTIRIMI GELDİ

Bu arada, ekonomi yönetiminin mevcut programın arkasında duran söylemleri, uluslararası oyuncuların takdir görmeye devam ediyor. Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu S&P tarafından yapılan açıklamada, Türkiye'nin uzun vadeli kredi notunun "B"den "B+"ya yükseltildiği ve kredi notu görünümünün "pozitif" olarak konduğu bildirildi. Türkiye'de yerel seçimlerin ardından dış dengelenmenin de etkisiyle para, maliye ve gelirler politikası arasındaki koordinasyonun iyileşeceğinin düşünüldüğü belirtilen açıklamada, gelecek iki yıl içinde portföy girişlerinin artacağı, cari açıkların daralacağı, enflasyon ve dolarizasyonda düşüşün öngörüldüğü kaydedildi. S&P, Türkiye'de son dönemdeki politika düzenlemeleri nedeniyle aralık ayında takvim dışı değerlendirmeye giderek ülkenin kredi notu görünümünü "durağan"dan "pozitif"e çevirmişti. Diğer kredi derecelendirme kuruluşlarından Moody's de ocak ayında Türkiye'nin kredi notu görünümünü "durağan"dan "pozitif"e çıkarmıştı. Geçen ay Fitch Ratings de 12 yıl aradan sonra ilk kez Türkiye'nin kredi notunu "B"den "B+"ya yükseltti, not görünümünü "durağan"dan "pozitif"e çıkardı.

GÖSTERGE

İhracat durdu, dış açık daraldı

Gerek yeni ekonomi programının yarattığı etki, gerekse yüksek maliyetler ve AB pazarlarındaki durgunluk nedeniyle Türkiye'nin ihracat artışı geçen yıla göre durma noktasına geldi. Ticaret Bakanlığı tarafından açıklanan verilere göre, 2024 yılı Nisan ayında geçen yılın aynı ayına göre; ihracat yalnızca yüzde 0,1 oranında artışla 19 milyar 271 milyon dolar, ithalat ise yüzde 4,2 oranında artışla 29 milyar 171 milyon dolar oldu. 2024 yılı ocak-nisan döneminde ise, ihracat yüzde 2,7 oranında artışla 82 milyar 873 milyon dolar, ithalat yüzde 8,9 oranında azalışla 113 milyar 117 milyon dolar olarak gerçekleşti. Bu dönemde dış ticaret hacmi de yüzde 4,3 oranında azalarak 195 milyar 990 milyon dolar olarak gerçekleşti. 2024 yılı Nisan ayında geçen yılın aynı ayına göre; ihracatın ithalata karşılama oranı 2,71 puan azalarak yüzde 66,1 olarak gerçekleşti.

DIŞ AÇIKTA SERT FREN

Öte yandan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ile Ticaret Bakanlığı iş birliğiyle genel ticaret sistemi kapsamında üretilen ve bir ay geriden gelen geçici dış ticaret verilerine göre; ihracat 2024 yılı mart ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 4,1 azalarak 22 milyar 571 milyon dolar, ithalat yüzde

SON 1 YILDA
DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

(Milyar \$)				
Dönem	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Dengesi	
2023	Nisan	19,3	27,9	-8,7
	Mayıs	21,6	34,1	12,5
	Haziran	20,8	26,1	-5,3
	Temmuz	19,9	32,3	-12,4
	Ağustos	21,6	30,2	-8,6
	Eylül	22,4	27,5	-5,1
	Ekim	22,8	29,4	-6,6
	Kasım	22,9	28,9	-6,0
	Aralık	23,0	29,1	-6,1
2024	Ocak	20,0	26,2	-6,2
	Şubat	21,08	27,9	-6,8
	Mart	22,6	29,9	-7,3
	Nisan	19,3	29,2	-9,7

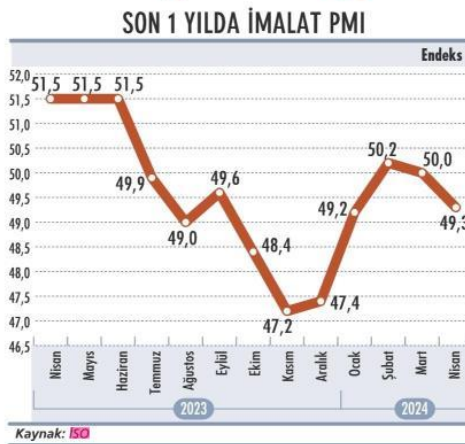
Kaynak: TÜİK, Ticaret Bakanlığı

6,3 azalarak 29 milyar 912 milyon dolar olarak gerçekleşti. Böylelikle mart ayında dış ticaret açığı bir önceki yılın aynı ayına göre sert bir fren yaptı ve yüzde 12,4 azalarak 8 milyar 379 milyon dolardan, 7 milyar 341 milyon dolara geriledi. İhracatın ithalata karşılama oranı 2023 Mart ayında yüzde 73,8 iken, 2024 Mart ayında yüzde 75,5'e yükseldi. İlk çeyrekte ise dış ticaret açığı yüzde 41,5 azalarak 34 milyar 799 milyon dolardan, 20 milyar 343 milyon dolara geriledi. İhracatın ithalata karşılama oranı 2023 ocak-mart döneminde yüzde 63,8 iken, 2024 yılının aynı döneminde yüzde 75,8'e yükseldi. Ocak-mart döneminde ihracatta ilk sırayı Almanya aldı. Almanya'ya yapılan ihracat 5 milyar 232

milyon dolar olurken, bu ülkeyi sırasıyla; 3 milyar 804 milyon dolar ile ABD, 3 milyar 449 milyon dolar ile İtalya, 3 milyar 357 milyon dolar ile Irak ve 3 milyar 256 milyon dolar ile Birleşik Krallık takip etti. İlk beş ülkeye yapılan ihracat, toplam ihracatın yüzde 30'unu oluşturdu. Ocak-mart döneminde ithalatta ise ilk sırayı Rusya aldı. Rusya Federasyonu'ndan yapılan ithalat 11 milyar 984 milyon dolar olurken, bu ülkeyi sırasıyla; 10 milyar 227 milyon dolar ile Çin, 6 milyar 282 milyon dolar ile Almanya, 4 milyar 632 milyon dolar ile İtalya, 4 milyar 146 milyon dolar ile ABD izledi. İlk beş ülkeden yapılan ithalat, toplam ithalatın yüzde 44,4'ünü oluşturdu.

İmalat PMI eşik değerinin altında

Türkiye'de imalat sektörü, 2024'ün ikinci çeyreğine kötü bir başlangıç yaptı. İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat PMI, nisan ayında eşik değer olan 50 seviyesinden 49,3 seviyesine geriledi. Yeni siparişlerde devam eden imve kaybı, üretimin yeniden yavaşlamasına yol açtı. İstihdamın hemen hemen yatay seyretmesi anketin görece pozitif gelişmesi olarak öne çıkarken, firmalar stoklarını artırmak için satın alma faaliyetlerini hızlandırdı. Enflasyonist baskılar yüksek seyrini korumakla birlikte yılın başından bu yana en düşük seviyeye geriledi. İSO'dan yapılan açıklamada, nisan ayında eşik değerinin altına

inen endeksin imalat sanayiindeki faaliyet koşullarının son üç ayda ilk kez yavaşladığına işaret ettiğine vurgu yapıldı. Söz konusu yavaşlamanın oldukça hafif düzeyde gerçekleştiğine de dikkat çekilen açıklamada, "Fiyat artışları ve yüksek faiz oranlarının talebi olumsuz yönde etkilemesiyle yeni siparişler üst üste onuncu ay yavaşladı. Dış talep de yine fiyat artışlarıyla bağlantılı olarak düşüş gösterdi. Ancak söz konusu düşüş, toplam yeni siparişlerdekine göre daha ılımlı gerçekleşti. Türk lirasındaki değer kaybının yanı sıra ham madde ve lojistik fiyatlarındaki artışların etkisiyle girdi fiyatları keskin bir şekilde yükselmeye devam etti" denildi.

İş insanların vize sorunu büyüyor

İSO Başkanı Erdal Bahçivan, son zamanlarda bilhassa iş insanların Schengen vizesi almakta çok ciddi sorunlar yaşadığını, aylar

sonraya verilen randevularla, kısa süreli vizeler ve çoğunlukla retle sonuçlanan başvurular ile karşı karşıya kaldığını kaydetti. Bahçivan, vize sorunu konusunda acil rahatlatıcı adımlar atılması gerektiğini vurguladı. ● 7'DE

Vize konusu can sıkıyor!

2008 yılından bu yana **İstanbul Sanayi Odası**'nın (İSO) bir parçası olduğu Avrupa İşletmeler Ağı'nın Avrupa İşletmeler Ağı Türkiye Ulusal Toplantısı **İstanbul Sanayi Odası**'nda gerçekleştirildi. **İSO Başkanı Erdal Bahçivan**, **sanayicilerin** ve ticaret erbabının Avrupa Birliği (AB) ülkelerindeki ortakları ile etkin iletişimi ve ürünlerin hedef ülkelerde daha rekabetçi bir şekilde pazarlanabilmesi için firmaların çalışanlarının AB ülkelerine rahatça girip çıkabilmelerinin en az ürünlerin bu ülkelere rahat ulaşımı kadar öncelikli olduğunu belirtti. Bahçivan, son zamanlarda bilhassa iş insanlarının Schengen vizesi almakta çok ciddi sorunlar yaşadığını, aylar sonraya verilen randevularla, kısa süreli vizeler ve çoğunlukla retle sonuçlanan başvurular ile karşı karşıya kaldığını kaydetti. Bahçivan, vize sorunu konusunda acil rahatlatıcı adımlar atılması gerektiğini vurguladı. **HABER MERKEZİ**

PARA | HABER

Yeni yıl sonu enflasyon tahmini yüzde 38

TCMB, 2024 yılı sonu enflasyon tahminini 2 puan artışla yüzde 38'e çıkardı. İlk dört ayda 4 puana yakın ilave enflasyon geldiğini söyleyen TCMB Başkanı Fatih Karahan, enflasyonda zirvenin Mayıs'ta yüzde 75-76 civarında olacağını öngördüklerini belirtti.

HÜLYA GENÇ SERTKAYA
hulya.genc@paradergi.com.tr

TÜRKİYE Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) yılın ikinci enflasyon raporunda 2024 yıl

sonu enflasyon tahminini 2 puan yukarı yönlü güncelleyerek yüzde 38'e çıkardı. TCMB, 2025 ve 2026 yıl sonu enflasyon tahminlerini sırasıyla yüzde 14 ve yüzde 9 seviyesinde korudu. Orta vadede enflasyonun yüzde 5'te istikrar kazanması hedefini yineledi. 2024 yılı tahmin aralığının alt sınırını yüzde 30'dan yüzde 34'e çıkaran TCMB, üst bandı yüzde 42'de sabit tuttu. 2025 yılı için tahmin aralıklarının alt ve üst noktaları yüzde 7 ve 21 olarak korundu.

2024 yılı enflasyon tahmininin 2 puanlık artışında; çıktı açığı tahmini güncellemesinin 0.4 puan, enflasyon ana eğiliminin 1.8 puan, gıda fiyatlarının 0.2 puan artırıcı yönde etkisi oldu. Enflasyon tahminlerini Türk lirası cinsi ithalat fiyatları 0.2 puan, yönetilen yönlendirilen fiyatlar 0.2 puan aşağı çekti. TCMB Başkanı Fatih Karahan 2024 yılının ilk dört ayında 4 puana yakın ilave enflasyon geldiğini vurgulayarak,

TCMB Başkanı
Fatih Karahan

bunu tamamen telafi etmenin ek sıkılaştırma ile dahi çok kolay olmadığını ifade etti. Karahan, mevcut durumda beklentilerin bir önceki enflasyon raporundaki yıl sonu enflasyon tahminine üç ay gecikmeyle gelineceğine işaret ettiğini söyledi. Yüzde 36 enflasyon tahmininin hala bandın içinde olduğunu, çeşitli gelişmelerin etkisiyle yüzde 36'nın da görülebileceğini ifade etti. Karahan enflasyon görünümünde belirgin ve kalıcı bozulma olması halinde ek sıkılaştırma yapmaya hazır olduklarının altını çizdi.

MAYIS'TA 0.7 PUAN KATKI...

TCMB Başkanı Karahan, yılın ikinci enflasyon raporunu Merkez Bankası İdare Merkezi'nde düzenlediği bilgilendirme toplantısında açıkladı, Başkan Yardımcıları Hatice Karahan ve Osman Cevdet Akçay ile soruları yanıtladı. 25 metre küp bedelsiz doğal gaz kullanımı düzenlemesinin sona ermesinin, Mayıs'ta aylık enflasyonu 0.7 puan yukarı yönlü etkileyeceğinin altını çizen Karahan, olumsuz baz etkisiyle enflasyonun Mayıs'ta zirveye ulaşacağını vurguladı. Karahan, bir soru üzerine enflasyonda zirvenin yüzde 75-76 civarında olacağını ön-

İslam MEMİŞ / Altın ve Para Piyasaları Uzmanı

"İçeride iyimserlik, dışarıda belirsizlik var"

Yurtiçi piyasalarda iyimserlik, yurtdışı piyasalarda belirsizliğin olduğu bir haftayı geride bırakıyoruz. Döviz rezervlerimizin artması, CDS gerilemesi, uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarının notumuzu artırması, döviz kurunun yükseliş hızının kesilmesi Türkiye ekonomisini pozitif yönde destekliyor. BIST-100 endeksi, 10 bin puan seviyesinin üzerinde tutunma çabasını sürdürüyor. Ancak kar satışlarının devam etmesi, teknik olarak 9 bin 800 puana kadar gerilemesi mümkün. Dolar kuru, 32,30 lira

seviyesinde. Aşağıda 31,90, yukarıda 32,80 lira seviyesi var. Mayıs'ta bu bant aralığında oyalanabilir. Orta ve uzun vadede yukarı yönlü hareketlerin devamını bekliyorum. Orta ve uzun vadede Euro tarafında pozitif beklentimi sürdürüyorum. EUR/USD paritesi bu yıl sonuna kadar 1,12 denemesi yapabilir. Ons altın 2.360 dolar seviyesinde. 2.280-2.380 dolar aralığını takip ediyorum. Bir tur daha 2.280 dolar denemesi yapabilir. Ancak buralar alım fırsatı olarak belirlenebilir. Gram altın serbest piyasalarda 2.400-2.450 lira aralığında geziniyor. Son bir tur 2.400 ve altına sarkabilir. Orta ve uzun vade için buraların kalıcı olmasını beklemiyorum. Bu yıl sonuna kadar gram altında öngörüm 3 bin lira seviyesi.

Prof. Dr. Abdulkadir DEVELİ / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi

“Kararlı duruş sertleşecek”

Yılın ikinci enflasyon raporunda 2024 yılı için yapılan yukarı yönlü güncelleme, TCMB'nin gerçekçi bir tahminle enflasyona ve para politikasına yaklaştığını gösteriyor. Ham petrol ve ithalat fiyatlarındaki yukarı yönlü güncellemeler ile artan gıda fiyatları beklentisi, enflasyon tahminini yukarı yönde etkileyen ana faktörler arasında yer alıyor. TCMB, ham petrol fiyatlarını 83.6 dolardan 86.4 dolara ve gıda fiyatlarındaki artış tahminini ise yüzde 34.6'dan

yüzde 35.5'e yükseltti. 2025 ve 2026 tahminlerinin korunması, TCMB'nin elindeki para politikası silahlarını kullanacağını gösteren bir işaret, 2024'teki yukarı yönlü revizeye rağmen 2025 ve 2026 hedeflerinin değişmemesi para politikası sahipleri için zorlayıcı olsa da kararlı fiyat istikrarındaki kararlı duruşun sertleşeceğini gösteriyor.

gördüklerini söyledi. Para politikasındaki kararlı duruş, yurtiçi talepte dengelenme, Türk lirasında reel değerlenme ve enflasyon beklentilerindeki düzelmeye vasıtasıyla aylık enflasyonun ana eğiliminin düşeceğini kaydeden Karahan, “Yılın geri kalanında enflasyonun istikrarlı olarak gerileyeceği dezenflasyon dönemine gireceğiz. Bu dönemde, olumlu yöndeki baz etkileri ve daha önemlisi enflasyonun ana eğilimindeki düşüşün devamı etkili olacak” dedi.

Mevsimsellikten arındırılmış ortalama aylık enflasyonun yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 2.5 civarına, son çeyrekte ise yüzde 1.5'in bir miktar altına gerileyeceğini öngördüklerini belirten Karahan, sıkı parasal duruşun sürdürülmesi ve hizmet enflasyonundaki katıllığın zayıflamasıyla, enflasyonun ana eğiliminde gerilemenin 2025'te de devam edeceğini ifade etti.

SWAP HARIÇ NET REZERVLER 34 MİLYAR DOLAR ARTTI

Jeopolitik risklerin yükseldiği ve küresel risk iştahının azaldığı Nisan'da gelişmekte olan ülkelerden portföy çıkışları gözlenirken, Türkiye'ye giriş gerçekleştiğine dikkat çeken Karahan şunları kaydetti: “Mart toplantısında yaptığımız ilave parasal sıkılaştırma, yurtiçi ve yurtdışı yerleşiklerin Türk lirasına güvenini artırdı ve rezervlere olumlu yansıdı. 22 Mart-26 Nisan döneminde yabancı para cinsi mevduat 7 milyar dolar gerilerken, rezerv yönetimi kapsamında TCMB tarafı swap bakiyesi önemli ölçüde azaltıldı. Bu dönemde brüt rezervler yata-yatay seyrederken, swap hariç net rezerv 16.4 milyar dolar iyileşti. Swap hariç net rezervlere bugün itibarıyla baktığımızda ise son 2 haftada 18 milyar dolarlık bir ek iyileşme görmekteyiz. Böylece, ilgili dönemde swap hariç net rezervler toplam 34 milyar dolar arttı.”

Piyasa mekanizmasının işlevselliğini artıracak ve makro finansal istikrarı güçlendirecek şekilde makroihtiyati politikaları sadeleştirme adımlarına devam eden TCMB, geçen hafta (9 Mayıs'ta) yeni bir adım daha atarak menkul kıymet tesisine ilişkin düzenlemeyi yürürlükten kaldırdı.

YÜKSEK TEKNOLOJİ SANAYİ ÜRETİMİNDE ARTIŞ VAR

Büyümenin öncü göstergesi sanayi üretimi Mart'ta aylık yüzde 0.3 azalırken, yıllık yüzde 4.3 arttı. Sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, Mart'ta madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi aylık yüzde 0.2 artarken, imalat sanayi sektörü endeksi yüzde 0.3, elektrik, gaz, buhar sektörü endeksi yüzde 1.5 azaldı. TÜİK verileri incelendiğinde Mart'ta sermaye malı üretimi aylık yüzde 0.5, yıllık yüzde 7.3 artarken, ara malı üretimi aylık yüzde 0.1 azaldı, yıllık yüzde 5 artış gösterdi. Mart'ta yüksek teknolojide üretim aylık yüzde 16, yıllık yüzde 34.4 arttı.

Sanayi üretim verilerini değerlendiren Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Abdulkadir Develi, ilk çeyrekte sanayinin bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 5.3 artarak daha güçlü gelmesinin büyümenin beklentilerin üzerinde olacağını gösterdiğini vurguladı. Geçtiğimiz yıl yaşanan deprem nedeniyle 2023 yılı ilk çeyrek sanayide yıllık yüzde 0.7'lik bir azalma yaşandığına işaret eden Develi, “Baz etkisi nedeniyle bu yıl

“TL mevduata geçiş hızlandı”

TCMB Başkanı Karahan, Mart'taki faiz artışı ve makro ihtiyati düzenlemeler sonrasında ticari kredi faizinin yaklaşık 14 puan, tüketici kredisi faizinin 18 puan ve mevduat faizinin 15 puan artırıldığına dikkati çekti. Türk lirası mevduat faizlerinin seviyesinin sistemde TL mevduat payı artışını desteklediğini ifade eden Karahan, son verilerin yabancı para mevduattan Türk lirası mevduata geçişin hızlandığına işaret ettiğini söyledi. Karahan, Nisan'da TL mevduat 539 milyar lira artarken, parite etkisinden arındırılmış yabancı para mevduat ve kur korumalı mevduatın (KKM) sırasıyla 6.2 milyar dolar ve 19 milyar lira azaldığını kaydetti. Karahan, son 8 ayda Türk lirası mevduat payının yaklaşık yüzde 32'den yüzde 44'e yükseldiğini, KKM'nin payının yüzde 26'dan yüzde 14'e gerilediğini bildirdi. Türk lirası tasarrufların teşvikine ilişkin soruyu ise Karahan şöyle yanıtladı: “Şu anki mevduat faizi en son bizim elimizdeki veride ortalama yüzde 67-68 civarında, 3 ay vadeli mevduattan bahsediyorum. Bu durumda çok ciddi reel getiri olduğu aşikar.”

“Tasarruf Verimlilik Paketi” açıklanıyor

Bir süredir kamuoyunun gündeminde olan “Tasarruf Verimlilik Paketi” bu hafta açıklanacak. Paketin pazartesi günü açıklanacağını söyleyen Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, yatırımı, istihdamı, üretimi ve özellikle de ihracatı önceliklendireceklerini vurguladı. Verimlilik ekonomisi peşinde olduklarını, tasarruf istediklerini söyleyen Şimşek, tasarruf yapıldığı ölçüde yatırım yapılabildiğine işaret etti. Şimşek, “Biz isteriz ki tasarrufları yatırımları artıralım, doğru alanlara bunları kanalize edelim” ifadelerini kullandı.

sanayide bir toparlanma bekleniyordu, ancak beklenenden daha güçlü bir sanayi artışı büyüme tahminlerini yukarı çekecektir. Yılın zamanda uluslararası kuruluşlar Türkiye büyüme tahminlerini yukarı yönlü revize etmişti. Açıklanan sanayi verisi de bunu teyit ediyor” dedi.

Şunu da hemen hatırlatalım, Türkiye ekonomisinin 2024 yılı büyüme performansına ilişkin dönemsel gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYH) verileri 31 Mayıs'ta açıklanacak. TÜİK verilerine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak GSYH 2023'ün dördüncü çeyreğinde yüzde 4, 2023 genelinde ise yüzde 4.5 büyümüştü.

İŞSİZLİK ORANI YÜZDE 8.6

Geçen hafta Mart ayı işgücü istatistikleri de açıklandı. Hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; mevsim etkilerinden arındırılmış verilerle 15 ve daha yukarı yaşta kişilerde işsiz sayısı Mart'ta aylık 19 bin kişi azalarak 3 milyon 57 bin kişi, işsizlik oranı 0.1 puan azala-

PARA | HABER

rak yüzde 8.6 seviyesinde gerçekleşti. Mart'ta istihdam edilenlerin sayısı aylık 139 bin kişi artarak 32 milyon 588 bin kişi, işgücü 121 bin kişi artarak 35 milyon 645 bin kişi oldu. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı Mart'ta aylık 0.4 puan azalarak yüzde 15.1 oldu. Atıl işgücü oranı ise 0.4 puan azalarak yüzde 24.1 düzeyinde gerçekleşti.

İşgücü verilerini değerlendiren Prof. Dr. Develi, Mart'ta arındırılmamış verilerle işsizlik oranının yıllık 1.5 puan azalarak yüzde 8.8 seviyesinde gerçekleştiğini vurguladı. Develi, "Pandemide yüzde 14 seviyelerini aşan işsizlik oranı mevsimsel olarak dalgalansa da geçtiğimiz yıl yaşadığımız büyük depreme, küresel daralma ve enerji ve gıda fiyat krizlerine rağmen azalma trendini koruyarak 2023'te tek hanelere bu ayda da yüzde 9'un altına inmesi istihdam politikalarının başarısını ortaya koyuyor. Geçtiğimiz yılın aynı ayına göre istihdam edilen nüfusun 1.5 milyon artması hem ekonomi hem de sosyal politika için olumlu mesajlar içeriyor" dedi.

Bu arada geçen hafta Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz başkanlığında toplanan Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu'nun (YOİKK) ana gündemi istihdam politikaları, mesleki eğitim ve YOİKK kapsamındaki çalışmalar oldu.

AYLIK EN YÜKSEK REEL GETİRİ BIST-100 ENDEKSİNDE

Nisan'da aylık en yüksek reel getiri yurtdışı üretici fiyat endeksi (YI-ÜFE) ile indirildiğinde yüzde 3.17, tüketici fiyat endeksi ile indirildiğinde ise yüzde 3.59 oranlarıyla BIST-100 endeksinde gerçekleşti. TÜİK verilerine göre Nisan'da külçe altın YI-ÜFE ile indirildiğinde yüzde 1.37, TÜFE ile indirildiğinde yüzde 1.78 ile yatırımcısına reel getiri sağladı. Nisan'da yatırımcısına en çok kaybettiren finansal yatırım aracı euro oldu. Nisan'da brüt mevduat faizi, devlet iç borçlanma senetleri ve dolar da yatırımcıya kaybettirdi. Üç aylık, altı aylık dönemde en çok kazandıran finansal yatırım aracı külçe altın, yıllık dönemde ise BIST 100 endeksi oldu.

İHRACAT İKLİMİNDE TOPARLANMA

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **Istanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye** İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi Nisan'da bir önceki aya göre 0.7 puan artışla yüzde 52.3'e yükseldi. İhracat pazarlarında talep koşullarının güç-

Hikmet BAYDAR / 3. Göz Danışmanlık CEO'su

"TCMB, faiz silahını daha fazla kullanma ihtiyacı duymayacak"

2024 yılında enflasyon, beklenenin üzerinde gerçekleşti. Bu durum yerel seçimlerden önce TCMB tarafından proaktif bir şekilde faizlerin yükseltilmesine neden olmuştu. Zaten bu gelişmeler 2024 yılı enflasyon hedefinde bir revizyon ihtiyacını ortaya çıkarmıştı. Aksi halde enflasyonu dizginlemek için daha fazla faiz yükseltme ihtiyacı olacaktı. O yüzden enflasyonun Mayıs'ta yüzde 75-76'lara yükseleceği yönündeki değişiklikler bizlerin beklentisine paralel olduğu için son derece yerinde. Bu sayede TCMB faiz silahını daha fazla kullanma ihtiyacı duymayacak.

Sanayi üretimi Mart'ta yıllık yüzde 4.3 arttı

Sanayi üretim endeksi	Aylık	Yıllık
değişim oranları (%), Mart 2024	değ. (%)	değ. (%)
Toplam sanayi	-0,3	4,3
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,2	7,5
İmalat sanayi	-0,3	4,0
Elektrik, gaz, buhar	-1,5	5,1
Ara malı	-0,1	5,0
Dayanıklı tüketim malı	-0,4	5,0
Dayanısız tüketim malı	-1,1	-1,5
Enerji	-1,4	6,0
Sermaye malı	0,5	7,3
Düşük teknoloji	-1,4	-0,4
Orta-düşük teknoloji	-0,8	4,9
Orta-yüksek teknoloji	-2,8	1,9
Yüksek teknoloji	16,0	34,4

Kaynak: TÜİK

lenme eğilimi, ikinci çeyreğin başlangıcında da devam etti. İhracat iklimindeki iyileşme belirgin düzeyde ve Mayıs 2023'ten bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Nisan'daki belirgin iyileşmeyle beraber ihracat talep koşullarında güçlenme eğilimi dördüncü aya ulaştı.

İhracat iklim endeksi sonuçlarını değerlendiren ekonomist Hikmet Baydar, dış talepte artışın devam edecek gibi görüldüğünü vurgulayarak, yurt dışından özellikle gıdaya yönelik ciddi bir talep gözlendiğinde kaydetti. Bu durumun içeride enflasyonun düşmesinde bir sorun oluştursa da cari açık açısından olumlu olduğuna dikkat çeken Baydar, jeopolitik riskler azalır dış talepte daha fazla artış olacağını kaydetti. Baydar, "İhracat ikliminin önümüzdeki dönemde de yükselmeye devam etme ihtimali fazla. Genel olarak büyüme beklentilerinin yukarı çekilmesi de bunu destekliyor" dedi.

DIŞ TİCARET ENDEKSLERİNDE GERİLEME

Dış ticaret endeksleri fiyat ve miktar bazında geriledi. TÜİK'in açıkladığı dış ticaret endekslerine göre ihracat birim değer endeksi Mart'ta yıllık yüzde 1.4 azalışla 113.2, ihracat miktar endeksi yüzde 2.8 azalışla 158.5 olurken, ithalat birim endeksi yüzde 2 azalışla 129.8, ithalat miktar endeksi yüzde 4.4 azalışla 129.5 düzeyinde gerçekleşti. İhracat birim değer endeksinin ithalat birim değer endeksinde bölünmesiyle hesaplanan dış ticaret haddi ise 2024 yılı Mart'ta yıllık bazda 0.5 puan artarak 87.2 olarak kaydedildi.

Dış ticaret verilerini değerlendiren 3. Göz Danışmanlık CEO'su Hikmet Baydar, "Daha önce kur nedeniyle enflasyon artışı yaşamıştık ancak ithal girdi birim fiyatlarının düşmesi ithalatın enflasyonu aşağı yönde etkilediğini gösteriyor. Buna karşın miktar bazında ithalatta da azalma olması üretimin yavaşlaması sinyali olabilir. Talebi dizginleyelim derken üretimde de yavaşlamaya sebep olunmuş olabilir" dedi.

Bu arada geçen hafta Nisan'da faaliyet illerine göre ihracat sıralaması da açıklandı. Ticaret Bakanlığı verilerine göre faaliyet illeri bazında ihracatta İstanbul 4 milyar 75 milyon dolarla ilk sırada yer aldı. İstanbul'un ihracatı Nisan'da yıllık yüzde 6.6 azalış gösterdi. Nisan'da yıllık yüzde 2.9 artışla 2 milyar 439 milyon dolar ihracat gerçekleştiren Kocaeli ikinci, yüzde 2.8 artışla 1 milyar 843 milyon dolar ihracat gerçekleştiren İzmir üçüncü sırada yer aldı.

Türkiye sürdürülebilirlik desteklerinden yararlanmalı

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) 2008 yılından bu yana bir parçası olduğu Avrupa İşletmeler Ağı'nın, Avrupa İşletmeler Ağı Türkiye Ulusal Toplantısı İSO'da düzenlendi. İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** ev sahipliğinde gerçekleşen toplantıya Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Başkanı Ahmet Serdar İbrahimcioğlu, Avrupa Yenilik Konseyi ve KOBİ Yürütme Ajansı (EISMEA) Sektör Başkanı Muriel de Grande, Avrupa Yenilik Konseyi ve KOBİ Yürütme Ajansı Türkiye Sorumlusu Georgios Roussos katıldı.

İstanbul Sanayi Odası olarak 2003 yılında AB Bilgi Merkezi olarak başladıkları yolculuğun, 2008 yılından bu yana Avrupa İşletmeler Ağı'nın bir parçası olarak devam ettiğini ifade eden **Erdal Bahçivan**, "Dünyanın dört bir yanından, farklı yapılarıdaki yüzlerce organizasyonu ortak amaç ve hedefler doğrultusunda bir araya getirmek kolay bir iş değil. Avrupa İşletmeler Ağı, her dönem yenilenen ve gelişen içeriği ile 16 yıldır bu birlikteliği başarıyla sağlayarak önemli bir işlevi yerine getiriyor. Bu süreç zarfında IST-BUSSİNOVA adıyla iş birliği yaptığımız değerli konsorsiyum ortaklarımız KOSGEB ve Sabancı Üniversitesi'ne de teşekkür ediyorum. İş birliğimiz sayesinde bugüne dek binlerce KOBİ'mizin uluslararası pazarlara açılmasını sağladık, birçok uluslararası ticari, teknolojik, inovatif ve sürdürülebilir ortaklığın kurulmasına vesile olduk. Avrupa İşletmeler Ağı projesi, KOBİ'lerimizde kayda değer bir gelişimi mümkün kılmasının yanında, **İstanbul Sanayi Odası'nın** ve eminim projede yer alan tüm kurumların organizasyon yapısı, hizmetleri ve personel eğitimine de önemli destek sağlamıştır. Dolayısıyla Avrupa İşletmeler Ağı, hem firmalarımızı hem de hizmet kalitemizi geliştirmemizde önemli bir rol oyn-

namaktadır" dedi. Yakın geçmişte yaşanan Covid-19 pandemisinin ve Rusya-Ukrayna savaşının, Türkiye ve Avrupa Birliği'nin birbirleri için ne kadar önemli olduğunu bir kez daha ortaya koyduğunu kaydeden **Erdal Bahçivan**, "Bu kritik süreçte AB, bizler için vazgeçilmez bir ortaklık konumunda olmanın yanında yıllardır ticaret hacmimizin ilk sırasında yer almaktadır. Geçtiğimiz yıl 210 milyar dolarlık ticaret hacmine ulaştığımız AB'ye 104 milyar dolarlık ihracatımız, aynı zamanda ülkemizin toplam ihracatının yüzde 41'ine tekabül ediyor. Bu doğrultuda, Türkiye'nin AB'ye tam üyelik sürecinde belirsizliklerin ortadan kaldırılarak, müzakere takvimine yeni bir ivme kazandırılmasının büyük önem taşıdığını belirtmek istiyorum. Bu süreçte, yıllar önce imzalamış olduğumuz Gümrük Birliği anlaşması da günün koşullarına göre yeniden ele alınarak revize edilmelidir. Özellikle dijital dönüşüm ve sürdürülebilirlik alanında AB'de getirilen yeni normlara Türk **sanayisinin** ve iş dünyasının uyum sağlayabilmesi için AB ülkelerine sürdürülebilirlik konusunda sağlanacak destek ve ayrıcalıklardan Türkiye de faydalanmalıdır" diye konuştu.

Sanayicilerin ve ticaret erbabının AB ülkelerindeki ortakları ile etkin iletişimi ve ürünlerin hedef ülkelerde daha rekabetçi bir şekilde pazarlanabilmesi için firmaların çalışanlarının AB ülkelerine rahatça girip çıkabilmelerinin en az ürünlerin bu ülkelere rahat ulaşımı kadar öncelikli olduğunu belirten **Erdal Bahçivan**, son zamanlarda bilhassa iş insanlarının Schengen vizesi almakta çok ciddi sorunlar yaşadığını, aylar sonraya verilen randevularla, kısa süreli vizeler ve çoğunlukla retle sonuçlanan başvurular ile karşı karşıya kaldığını kaydetti. Bahçivan, vize sorunu konusunda acil rahatlatıcı adımlar atılması gerektiğini vurguladı.